

Nr 3.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av en allmän jordbruksräkning under år 1951.

I en till riksdagen den 12 januari 1951 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 14, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att medgiva, att en allmän jordbruksräkning må anordnas under år 1951 i anslutning till den kommande allmänna fastighetstaxeringen och i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer som angivits i propositionen.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 216 till 1927 års riksdag om anordnande av en allmän jordbruksräkning i samband med den allmänna fastighetstaxeringen år 1928 förutsattes, att dylika räkningar skulle återupprepas vid nämnda taxeringar. Sedermera ha i överensstämmelse därmed allmänna jordbruksräkningar verkställts åren 1932, 1937 och 1944 i samband med de allmänna fastighetstaxeringarna åren 1933, 1938 och 1945. Den senaste jordbruksräkningen beslöts av 1944 års riksdag (prop. nr 208; r. skr. nr 252).

Gällande taxeringsförordning förutsätter, att allmän fastighetstaxering skall äga rum vart femte år. Efter 1945 års allmänna fastighetstaxering skulle således ha följt en sådan taxering år 1950. Denna har emellertid genom särskilda beslut uppskjutits till år 1952. Fastighetsdeklarationerna till den allmänna fastighetstaxeringen år 1952 skola avlämnas senast den 15 september 1951.

I gemensam skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 februari 1949 framlade statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen förslag till anordnande av en allmän jordbruksräkning hösten 1949 i anslutning till den allmänna fastighetstaxering, som antogs skola äga rum år 1950. På grund av uppskovet med den allmänna fastighetstaxeringen föranledde denna framställning ingen åtgärd. Statistiska centralbyrån har emellertid sedermera i skrivelse den 31 augusti 1950 hemställt, att en allmän jordbruksräkning skall anordnas år 1951 och samtidigt äskat anslag för ändamålet, såvitt gäller medelsbehovet för nästa budgetår.

Statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen anförde i sin skrivelse den 2 februari 1949 som skäl för att en allmän jordbruksräkning skulle anordnas år 1949, att sådana räkningar vore avsedda

att hållas i samband med de allmänna fastighetstaxeringarna. Härutöver erinrades om att FAO tagit initiativ till en världsjordbruksräkning omkring år 1950 samt att statistiska centralbyrån vid en konferens med representanter för de övriga nordiska ländernas jordbruksstatistik haft tillfälle att jämföra de olika nordiska ländernas planer på en jordbruksräkning vid eller omkring nämnda tid.

Om sättet för inhämtande av uppgifter till jordbruksräkningen anfördes i skrivelsen, att det denna gång syntes lämpligt att liksom vid 1944 års räkning inhämta uppgifterna för jordbruksfastighet på en särskild blankett, som skulle avlämnas tillsammans med fastighetsdeklarationen men som tidigare än denna kunde göras till föremål för statistisk bearbetning. Däremot borde uppgifterna för annan fastighet än jordbruksfastighet inhämtas på fastighetsdeklarationsformuläret med hänsyn till dels svårigheterna att eljest erhålla uppgifter från alla smärre fastigheter, dels de jämförelsevis fåtaliga uppgifter, som erfordrades.

Beträffande frågan, vilka uppgifter som borde införskaffas, anförde ämbetsverken, att uppgiftsskyldigheten borde ha i stort sett samma omfattning som vid 1944 års räkning. I det förslag till uppgiftsblankett, som ämbetsverken uppgjort och som fogats vid deras skrivelse, hade dock vissa nya frågor medtagits, exempelvis omfattningen av den åkerareal, som överförts till annat ägoslag, av den åkerareal, som behövde täckdikas, samt den ungefärliga mängd foder, som år 1949 lagts in i silos. En annan nyhet av betydelse vore, att uppgifter begärdes om åkerjordens användning till trädgårdsodling samt om antalet fruktträd och bärbuskar.

De för jordbruksräkningen lämnade uppgifterna borde enligt ämbetsverken behållas i stort sett likadant som vid 1944 års jordbruksräkning. Beredningsnämndernas ordförande på landet och taxeringsnämndernas ordförande i städerna borde åläggas tillse, att de uppgiftsskyldiga avgåvo uppgifterna. Såvitt gällde uppgifterna om jordbruksfastighet borde ordförandena senast den 1 november 1949 ha lämnat dessa till hushållningssällskapens lokala organ. Dessa skulle kontrollera och granska uppgifterna i överensstämmelse med statistiska centralbyråns anvisningar och med anlitande av taxeringslängderna. Därpå borde de insända uppgifterna till hushållningssällskapen. De sistnämnda skulle efter en central granskning sända dem vidare till centralbyrån. Självdeklarationerna för annan fastighet borde, liksom vid 1944 års jordbruksräkning, av länsstyrelserna respektive överståthållarämbetet insändas till statistiska centralbyrån.

Ämbetsverken berörde vidare frågan om användningen av fastighetstaxeringslängderna vid bearbetningen av uppgifterna för jordbruksräkningen och framställde därvid önskemålet, att dessa längder om möjligt skulle bli tillgängliga för statistiska centralbyrån tidigare än den 15 juli taxeringsåret.

Slutligen framlade ämbetsverken vissa beräkningar rörande kostnaderna för den planerade jordbruksräkningen år 1949.

I sin skrivelse den 31 augusti 1950 har *statistiska centralbyrån* framhållit, att mycket starka skäl föreligga för att en allmän jordbruksräkning skall anordnas år 1951, särskilt med hänsyn till att räkningen kommer att få stor betydelse för den numera påbörjade jordbruksplaneringen. Ämbetsverket har vidare förklarat, att det icke finner någon ändring motiverad i den plan, som centralbyrån och lantbruksstyrelsen framlade i skrivelse den 2 februari 1949. Däremot har centralbyrån företagit vissa jämkningar i de tidigare kostnadsberäkningarna. Centralbyrån har sålunda uppskattat *k o s t n a d e r n a* för en jordbruksräkning år 1951 till sammanlagt 738 000 kronor, därav 514 000 kronor till löner och rörligt tillägg, 154 000 kronor till omkostnader samt 70 000 kronor till ersättning till hushållningssällskapen. I anslutning härtill har centralbyrån hemställt, att av nämnda belopp måtte för budgetåret 1951/52 anvisas 160 000 kronor till avlöningar och 44 500 kronor till omkostnader vid ämbetsverket.

Departementschefen har anfört.

»Allmän fastighetstaxering skall äga rum år 1952 på grundval av uppgifter, som skola lämnas hösten 1951. Liksom tidigare skett synes det önskvärt att en allmän jordbruksräkning skall komma till stånd i samband med denna fastighetstaxering. Jag biträder alltså den framställning härom, som statistiska centralbyrån nu gjort och som bygger på ett tidigare av centralbyrån och lantbruksstyrelsen gemensamt framlagt förslag.

Vad statistiska centralbyrån anfört om tillvägagångssättet vid insamlandet och bearbetningen av de lämnade uppgifterna kan jag i stort sett biträda. Frågan när fastighetslängderna kunna göras tillgängliga för centralbyrån torde dock få prövas senare.

Centralbyrån har föreslagit, att vid 1951 års jordbruksräkning skola lämnas vissa uppgifter utöver vad som insamlades vid räkningen år 1944. Till en del beror detta på att nu i jordbruksräkningen måste medtagas några uppgifter, som år 1944 insamlades i annan ordning. Även bortsett härifrån innebär emellertid förslaget vissa utvidgningar i förhållande till 1944 års jordbruksräkning. Jämväl kostnaderna beräknas komma att stiga avsevärt. Centralbyrån har sålunda uppskattat de sammanlagda kostnaderna till 738 000 kronor, vilket innebär en ökning med omkring 270 000 kronor i förhållande till kostnaderna för närmast föregående jordbruksräkning. Härvid ha lönekostnaderna beräknats efter den lönenivå, som gällt under år 1950.

Redan den kostnadsökning, som centralbyrån sålunda redovisat, måste inge betänkligheter. Härtill kommer att kostnadsökningen i själva verket torde bli ännu större, bland annat på grund av de lönehöjningar som skett eller äro att förvänta. Jag finner det därför nödvändigt att jordbruksräkningen i huvudsak begränsas till att avse sådana uppgifter, som äro av särskild betydelse för planläggningen av jordbrukets produktionsförhållanden eller för den prisreglerande verksamheten på jordbrukets område. Det torde härvid icke kunna undvikas, att åtskilliga av de uppgifter som centralbyrån och lantbruksstyrelsen ansett böra medtagas, måste utelämnas. Det

torde få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva vilka förenklingar som kunna vidtagas i detta avseende.

Då bearbetningen av det statistiska materialet beräknas komma att påbörjas redan under första hälften av år 1952, har centralbyrån för nästa budgetår äskat ett belopp av 160 000 kronor till avlöningar och ett belopp av 44 500 kronor till omkostnader vid centralbyrån. Denna beräkning av medelsbehovet för sagda tid torde icke komma att nämnvärt påverkas av den begränsning av jordbruksräkningen, som jag nyss förordat. På hemställan av chefen för finansdepartementet ha även i årets statsverksproposition (VII ht s. 25—27) upptagits anslag för sagda ändamål med de belopp som centralbyrån begärt. I anslutning härtill synes riksdagens medgivande nu böra inhämtas till att en ny allmän jordbruksräkning anordnas under hösten 1951.»

Utskottet. I likhet med departementschefen anser utskottet det önskvärt, att en allmän jordbruksräkning företages under innevarande år. Då utskottet icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer utskottet därför,

att riksdagen må medgiva, att en allmän jordbruksräkning anordnas under år 1951 i anslutning till den kommande allmänna fastighetstaxeringen och i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i propositionen.

Stockholm den 13 februari 1951.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Alfred Andersson, Anderberg, Svedberg, Näslund*, Jon Jonsson, Bertil Andersson, Bror Nilsson, Isaksson och Eskilsson*; samt

från andra kammaren: herrar Johnsson i Kastanjegården, Gustafson i Dädesjö, Andersson i Hyssna, Hæggbloom, Jonsson i Järvsand och Ahlsten, fru Eriksson i Hallstahammar*, herrar Mårtensson i Smedstorp, Boman i Stafsund och Lindström*.

* Ej närvarande vid justeringen.